

Una estimació de l'impacte inicial d'un mes de confinament sobre el VAB a Catalunya

Abril de 2020

0 Introducció

El Covid-19 ha copat la vida sanitària, social i econòmica del darrer mes al món occidental, en particular als països on s'ha estès amb més virulència aquest nou virus. Les conseqüències en vides humanes i en infeccions són prou conegudes i les mesures sanitàries també, inclòs el sobreesforç que requereix la lluita per part dels professionals de la medicina i de tots els que hi estan relacionats; el cost econòmic per al sector públic d'aquestes actuacions sanitàries és també prou conegut; no ho és tant el cost que comporta el confinament per a l'economia.

Un mes després del primer confinament, que va entrar en vigor el 14 de març de 2020 amb la declaració de l'estat d'alarma, que fou seguit per un enduriment de les mesures el 29 de març, en coneixem algunes dades que permeten efectuar una aproximació a quines poden haver estat fins ara les seves conseqüències sobre l'economia catalana.

En el futur, les estadístiques ens reflectiran amb precisió l'abast d'una incidència de la pandèmia sobre l'economia que ningú no pot negar. En aquest INFORMES PIMEC intentem realitzar una estimació de l'impacte del COVID-19 sobre una variable macroeconòmica que és clau per prendre el pols de la conjuntura: el VAB, que recull la part d'oferta de l'economia.

PIMEC, en el darrer mes, ve efectuant un seguiment continuat de l'impacte del coronavirus, entre altres mitjans a través d'un sistema d'enquestes als seus associats, de les quals se n'han fet tres en el moment de publicar aquest document. Precisament amb aquest INFORMES volem aportar una visió elaborada sobre les conseqüències de l'estat d'alarma sobre l'economia catalana durant el mes en què ha estat vigent.

Prescindim per ara de fer projeccions sobre el futur perquè és un àmbit on calen fer molts supòsits sobre l'evolució futura de múltiples variables sobre les quals no tenim experiències suficients.

Així, en aquest INFORMES centrem l'atenció exclusivament en allò que des de PIMEC creiem que ha passat en el VAB català durant pràcticament un mes exacte de confinament (del 16 de març, primer dia feiner, fins al 14 d'abril, en què es fa públic aquest document).

Abans de presentar la nostra estimació efectuem un breu repàs de diferents tipus d'estimacions que s'han fet sobre l'impacte del COVID-19 en l'economia d'alguns països rellevants del nostre entorn.

1 L'impacte econòmic segons diferents fonts

Institucions econòmiques internacionals i centres d'estudis econòmics de bancs centrals, bancs privats i consultories han elaborat ja nombrosos documents al voltant de l'impacte de la pandèmia sobre l'activitat i sobre el creixement esperable de l'economia mundial. I per descomptat, de països concrets.

La majoria de les estimacions que s'han fet públiques fan referència al que s'espera per al conjunt de l'any 2020. Nosaltres prescindim de fer aquest exercici ateses les grans incerteses que planen sobre l'abast del problema econòmic que genera el COVID-19: durada i intensitat de la pandèmia, durada i intensitat del confinament, durada i intensitat de la recuperació, efectivitat de les múltiples mesures que estan prenent les diferents administracions (europea, espanyola, catalana, si és que no hi ha mesures que es prenguin a escala de les principals economies del planeta), de cara a pal·liar al màxim els efectes d'un fenomen del qual, francament, encara en sabem poques coses.

Per bé que el nostre objectiu és aportar una quantificació del que ha suposat la pandèmia per a l'activitat econòmica a Catalunya amb la finalitat de contextualitzar la nostra estimació, fem un breu repàs d'algunes de les estimacions publicades.

1.1 Institucions econòmiques internacionals

A principi d'abril i referit al conjunt dels seus països membres, l'OCDE, un organisme econòmic especialitzat, ha fet una estimació inicial de l'impacte del COVID-19 quantificant-lo en una caiguda del 2% del PIB anual per cada mes de confinament.¹

La institució dona detalls de la seva estimació per països, amb uns valors compresos en una forquilla d'impacte inicial relativament estreta: 25 a 30% de caiguda del PIB mentre dura el confinament. En aquest rang de valor s'hi situen, com a grans economies, Alemanya, França, Gran Bretanya, Itàlia, Espanya i Estats Units. La incidència de la caiguda sobre la xifra del PIB anual ja dependrà de la durada del confinament en el conjunt de l'any, entre moltes altres variables.

Per la seva banda, el Fons Monetari Internacional ha calculat que, a Europa, en cada mes de confinament el PIB recularà de l'ordre d'un 3%.

Un altre organisme econòmic internacional molt rellevant com és l'Organització Mundial del Comerç (OWT) pronostica que el 2020, a causa de la incidència de la pandèmia COVID-19, es pot arribar a produir una caiguda del comerç mundial d'entre el 13 i el 32%, tot advertint que això fa entrar la globalització en una zona de risc.²

¹ <http://www.cica.net/oced-evaluating-the-initial-impact-of-covid-19-containment-measures-on-economic-activity/>

² https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm

En aquest context, creiem que també resulta rellevant citar les previsions que es fan en dos sectors tan rellevants de les nostres economies com són l'energètic i el de l'automòbil:

- Rystad Energy³ ha elaborat una estimació de reducció de consum mundial de petroli el 2020 per mesos. La suma d'aquestes reduccions equival al 47% del consum que es va enregistrar el 2018. La meitat en un any és una caiguda sense precedents.
- Pel que fa al sector de l'automòbil, Exane BNP Paribas estima que el 2020 el Covid-19 comportarà una caiguda de la demanda global que xifra al voltant del 20%, com a culminació de dos anys i mig de caigudes del mercat.

1.2 Estimacions d'impacte a quatre grans economies europees

1.2.1 Alemanya

Les darreres dades aparegudes als mitjans recullen l'impacte que calculen algunes institucions:

- Els 5 principals instituts econòmics alemanys preveuen, en el seu informe de 8/3/2020, aquestes reduccions del PIB:
 - o PIB primer trimestre 2020: -1,9%
 - o Previsió PIB segon trimestre: -9,8%
 - o Creixement del PIB l'any 2020: -4,2%
- L'alemany "ifo Institut" ha estimat a final de març que la crisi del coronavirus podria fer recular el PIB del 2020 entre un 5% i un 20%.⁴
- El banc italià Unicredit preveu per al 2020 una caiguda del PIB alemany del 10%.

1.2.2 França

La Banque de France, en un informe publicat en data 8 d'abril, estima per al primer trimestre d'enguany una caiguda del PIB del 6% com a conseqüència d'una caiguda del 32% durant la primera quinzena de confinament (de la segona part de març).

Més específicament, la Banque de France calcula que cada quinzena de tancament comporta una pèrdua del PIB anual del 1,5%.⁵

³ <https://www.rystadenergy.com/newsevents/news/press-releases/rystad-energys-covid-19-report/>

⁴ Veure per exemple: <https://www.dw.com/en/economic-researchers-see-germany-head-toward-deep-recession/a-53057069>

<https://www.google.com/search?q=german+economy+shrink+20%25&oq=german+economy+shrink+20%25&ags=chrome..69i57j69i60.9679j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

⁵ <https://www.banque-france.fr/economie/projections-macroeconomiques-france>

Segons el banc italià Unicredit, França reduirà el seu PIB en un 13,8% el 2020.

1.2.3 Itàlia

El banc Unicredit estima per a l'economia italiana una caiguda del 15% del PIB el 2020.⁶

El conjunt de l'Eurozona, segons Unicredit, veurà reduït el seu PIB en un 13% el 2020, una xifra lleugerament pitjor que la que preveu per als Estats Units, on cauria un 10,8%.

1.2.4 Gran Bretanya

La consultora internacional PWC ha fet una estimació de l'impacte de la crisi del COVID per al conjunt de l'any 2020 al Regne Unit, contemplant dos escenaris i obtenint com a resultat una reducció del PIB del 3% al 7%.⁷ El document data de 7 d'abril.

1.3 Estimacions d'impacte a Espanya

Les estimacions que s'han publicat per a l'economia espanyola són previsions per al conjunt de l'any 2020 i hi ha una dispersió notable de resultats. Aquestes són les dels organismes més rellevants:

- Segons BBVA Research, el PIB del 2020 podria caure entre el 4,1% (escenari optimista) i el 7,9% (escenari pessimista); tenint present l'efecte de les mesures preses per part del govern, aquestes caigudes es moderarien per a situar-se en caigudes del 0,6% (escenari optimista) i del 4,5% (escenari pessimista).⁸
- Caixabank Research ha revisat a la baixa la seva previsió de creixement de l'economia espanyola per al 2020, per a situar-la en un -3,6%. Resulta significativa la dada que la mateixa institució donava referida a la setmana del 23 al 29 de març, en ple "primer confinament", quan afirmava que la despesa total amb targetes havia caigut un 55% en relació amb la mateixa setmana d'un any abans.
- L'Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas fa un estimació de la reducció del PIB espanyol anual deguda al coronavirus i la situa entre un 3,2% i un 5,2%.⁹

6

https://www.research.unicredit.eu/DocsKey/economics_docs_2020_176448.ashx?EXT=pdf&KEY=C814QI31Ejqlm_1zIJDBJFQWHqiVh6iWv-rRmfm0wIw=&T=1

⁷ <https://www.pwc.co.uk/premium/covid-19/uk-economic-update-covid-19.pdf>

⁸ <https://www.bbvarresearch.com/publicaciones/el-impacto-macroeconomico-del-coronavirus-y-de-las-politicas-de-estabilizacion-en-espana/>

⁹ https://www.ivie.es/es_ES/impacto-economico-del-coronavirus-pib-empleo-la-economia-espanola-valenciana/

Finalment, citem l'opinió del prestigiós economista català de la UPF, Jordi Galí, que en una entrevista recent afirmava que per cada mes de confinament era perfectament versemblant que el PIB anual caigués un 4%.¹⁰

2 Metodologia

La nostra estimació sobre com ha variat el PIB durant el mes de confinament l'efectuem des de la perspectiva econòmica de l'oferta, i descansa en l'economia catalana i concretament en les dades del VAB corresponents a la darrera estimació que n'ha publicat l'Idescat (Institut d'Estadística de Catalunya).

Aquest organisme facilita l'estimació del valor afegit brut (VAB, en endavant) per 10 branques d'activitats o sectors. Hem suposat que el VAB es distribuïa homogèniament al llarg de l'any¹¹, de manera que els valors de 2019 els hem repartit en quinzenes amb la finalitat de disposar d'una unitat de mesura relativament petita i també perquè aquesta unitat coincidia amb la durada dels dos confinaments o estats d'alarma que han estat vigents fins a la data de publicació d'aquest document. Considerem que una quinzena mitjana del 2019 és una referència força versemblant respecte al que seria una quinzena del 2020 sense la pandèmia.

Per a 9 de les 10 activitats hem suposat nivells específics de caiguda de la producció. En una d'elles, la industrial, el supòsit de caiguda de la producció és el resultat dels supòsits en 20 subsectors diferenciats. En aquest cas, a diferència dels altres supòsits, s'efectuen els càlculs corresponents al VAB industrial del 2017, el darrer disponible amb aquest nivell de detall.

Tot plegat, en total, doncs, hem operat amb supòsits aplicats a 29 activitats diferenciades.

A nivell temporal, hem distingit els supòsits de grau d'activitat sectorial en funció del nivell de confinament: més relaxat a la primera quinzena, i pràcticament total a la segona. Lògicament, els supòsits de caiguda d'activitat són més accentuats en la segona quinzena analitzada, en la mesura que moltes de les activitats que es realitzaven durant la primera no s'han pogut dur a terme en la segona.

Per a determinar el nivell d'activitat dels diferents sectors en les dues quinzenes ens hem basat en diferents fonts d'informació: estimacions internes de PIMEC que descansen en enquestes pròpies a pimes i autònoms, en un sens fi de testimonis de l'impacte per sectors i dimensió empresarial, en l'observació visual de l'activitat a nivell territorial, en les estadístiques del mercat laboral del març,

¹⁰ Entrevista al diari *Ara*, 16 d març de 2020.

¹¹ Operar amb aquest criteri pot semblar inapropiat en alguna activitat amb component estacional com ara el turisme, però la diferència dels resultats agregats era tan petita que hem optat per fer servir un criteri de distribució temporal homogènia al llarg de l'any.

en el consum elèctric, i altres estudis de característiques similars en altres països força comparables amb el confinament que s'aplicava a Catalunya.

Als grups d'activitat que formen part dels considerats essencials se'ls han aplicat supòsits de caiguda menys accentuada que a la resta de grups. Així com en la indústria s'han pogut diferenciar força els tipus d'impacte, en els serveis les agrupacions de VAB que dona l'Idescat són menys detallades i en alguns casos engloben activitats amb diferents nivells de caiguda, com ara el transport i l'hostaleria i el comerç. En aquesta situació s'han aplicat nivells de caiguda tenint present les caigudes individuals que reflectien les diferents fonts d'informació utilitzades.

A la Indústria, a Alimentació, begudes i tabac, Química, Productes farmacèutics, Aigua, Energia i Sanejament, les caigudes de producció s'han estimat d'entre el 10 i el 20% en la primera quinzena respecte a una quinzena mitjana de l'any 2019, i d'entre el 20 i el 40% en la segona, també en relació amb una quinzena mitjana del 2019.

A la resta d'activitats manufactureres les caigudes s'han estimat d'entre un 50 i el 60% en la primera quinzena, i d'entre el 80 i el 95% en la segona.

El que en resulta del conjunt del sector industrial, considerat com un bloc, és que hauria tingut una caiguda del 38% en la primera quinzena i del 58% en la segona.

En les altres activitats, amb reduccions compreses entre el 40 i el 80% per cent en la primera quinzena, i del 50 al 95% en la segona, hi figuren:

- Construcció
- Comerç, transport i hostaleria
- Activitats financeres i d'assegurances
- Activitats immobiliàries
- Activitats professionals, científiques i administratives
- Activitats artístiques, recreatives i altres.

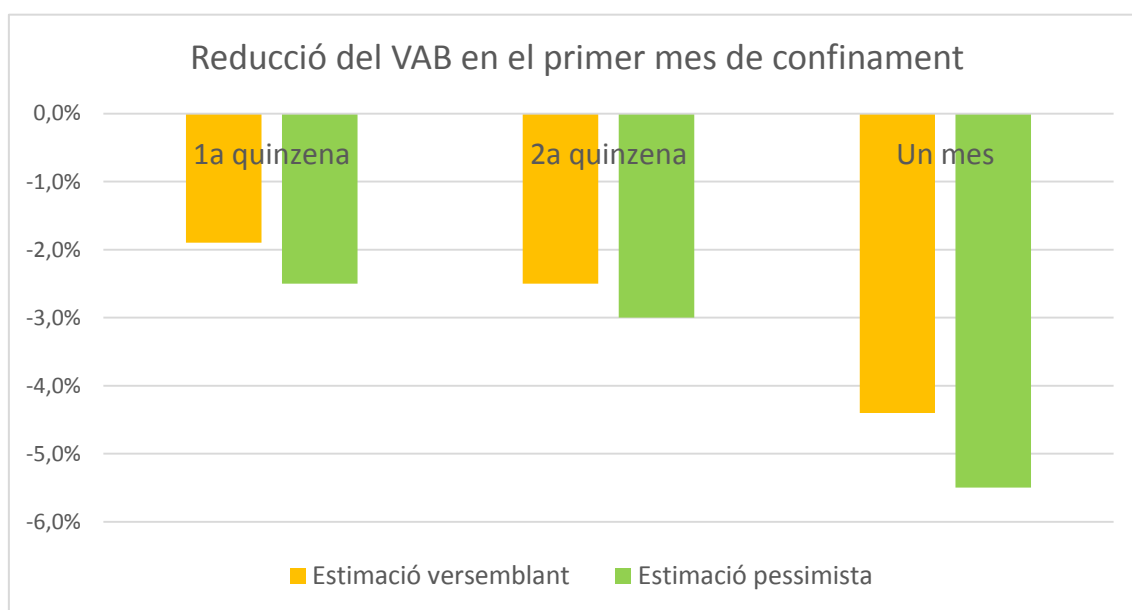
Els resultats obtinguts en aquest exercici d'impacte inicial els valorem com a conservadors o mesurats. La realitat, només els registres estadístics ens la desvelaran. Mentrestant, hem fet uns supòsits d'impacte més negatiu, en el sentit que els resultats hagin estat entre el 20% i 30% pitjors del que hem estimat. Hem aplicat diferents correctors a l'alça, en funció del grau d'incertesa de l'impacte que estem calculant: a la primera quinzena, la possibilitat que l'impacte hagi estat més gran del que hem estimat és més alta perquè hi ha menys certesa respecte a l'activitat productiva real; a la segona quinzena hi ha més certesa perquè la prohibició de treballar per part de molts sectors estava molt delimitada. Sobre la base anterior, fem dues estimacions: una que anomenem optimista i una altra que anomenem pessimista.

2 Impacte del confinament sobre el VAB català

2.1 Impacte agregat

El VAB generat per l'economia catalana durant el mes de confinament des del 14 de març fins al 14 d'abril ha experimentat una caiguda estimada del 53% respecte a la mitjana mensual enregistrada l'any 2019. Aquesta caiguda és equivalent a un 4,4% del VAB anual.

Operant amb els supòsits més pessimistes, la caiguda s'enfila fins al 5,5% del VAB anual de l'economia catalana.

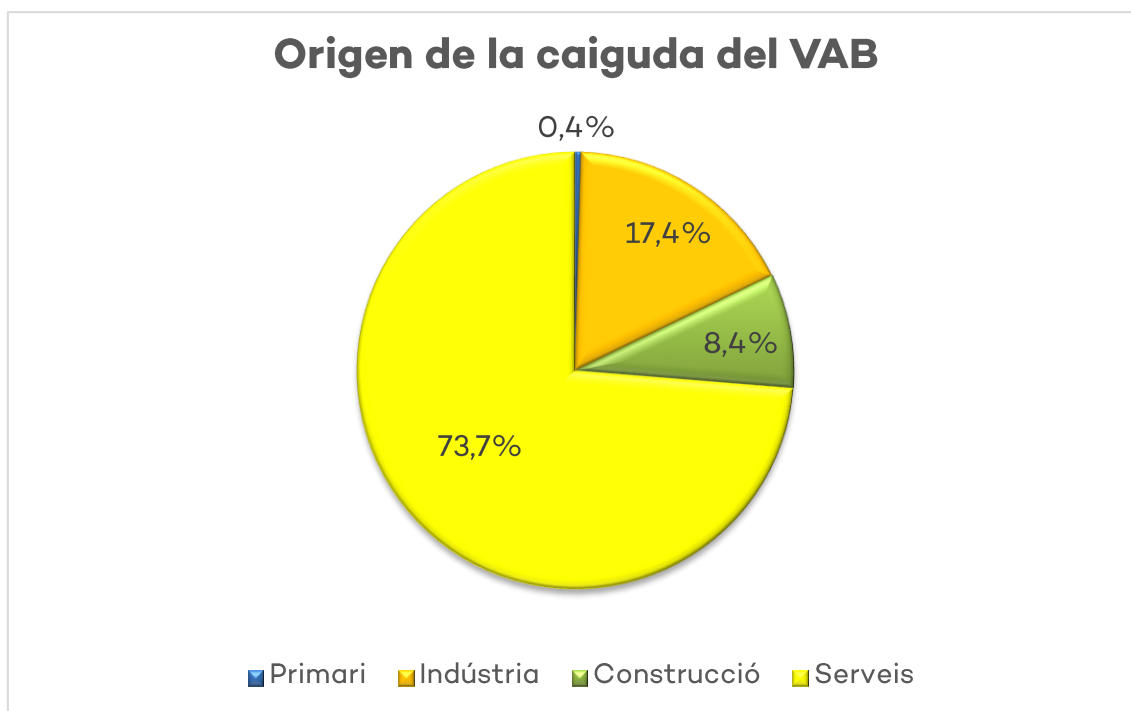

En euros, l'impacte es xifra en una reducció del valor generat d'import una mica superior als 10.000 milions d'euros, sobre una producció mensual mitjana d'uns 19.000 milions. Per quinzenes, la distribució de la caiguda del VAB no és homogènia. És més accentuada durant la segona, la que arrenca el 31 de març, quan es dicta el confinament total amb l'excepció d'un conjunt d'activitats considerades essencials. La taula recull les reduccions del VAB mensual i el que representen sobre el VAB anual, suposant que hagués estat el de 2019.

QUINZENA	Estimació OPTIMISTA		Estimació PESSIMISTA	
	Variació VAB mes	Incidència s/ VAB anual	Variació VAB mes	Incidència s/ VAB anual
Primera	-46,6%	-1,9%	-60,5%	-2,5%
Segona	-60,4%	-2,5%	-72,3%	-3,0%
Mes confinament	-53,5%	-4,4%	-66,4%	-5,5%

2.2 Impacte per sectors

Per grans sectors, el sector serveis és el que concentra la major part de la reducció de VAB respecte a la mitjana d'un mes de l'any 2019. Concretament representa el 74% de la caiguda de la producció, un valor absolut que hem estimat en 7.500 milions d'euros. A continuació hi ha la indústria, amb prop de 1.800 milions i una reducció més important a la segona quinzena que no pas a la primera.

L'afectació relativa estimada per a cada sector en el càlcul d'incidència moderada respecte a la mitjana mensual del 2019, així com la incidència d'aquesta afectació sobre el VAB anual català si aquest hagués estat el mateix que el del 2019, queden recollides en la taula següent. La construcció és la que més ha reulat, seguida de la indústria i dels serveis. Ara bé, atès el seu gran pes en l'economia catalana, és el sector serveis el que contribuiria més, a distància de la resta, en la caiguda de l'economia durant el confinament.

	Variació VAB respecte a la mitjana mensual 2019	Incidència s/VAB anual total català
Primari	-15%	-0,0%
Indústria	-48%	-0,8%
Construcció	-85%	-0,4%
Serveis	-53%	-3,3%
TOTAL	-53%	-4,4%

Específicament, aquest sector que anomenem serveis inclou no només una gran heterogeneïtat d'activitats privades sinó que també inclou un sector important que ha quedat al marge de la incidència del confinament, que és el sector públic. La informació del VAB català corresponent al 2019 inclou en un mateix grup tant l'administració pública (formada per empleats públics), com l'educació (pública i privada), el sector sanitari (públic i privat), i activitats de serveis socials. Així doncs, no es poden destriar amb facilitat les activitats públiques (no afectades per exemple per ERTO) de les activitats privades, on les regulacions temporals d'ocupació sí que hi han tingut alguna incidència. Hem tingut en compte aquesta circumstància a l'hora d'assignar la caiguda d'activitat en aquest grup, perquè, si bé per exemple el VAB sanitari públic ha augmentat, molts metges privats i molts mestres privats han hagut de deixar de treballar.

El major volum d'incidència econòmica del confinament l'ha enregistrat, a distància de la resta, el grup d'activitat "Comerç, transport i hostaleria", que concentra per ell mateix una tercera part de la caiguda de la producció total de l'economia catalana i un 45% de la caiguda del sector serveis. En aquest sector, el que ha mantingut el seu nivell d'activitat (fins i tot l'ha augmentat atès que la població menja molt més a casa) ha estat el comerç alimentari i de quotidià de la llar i el transport. L'hostaleria i bars i restaurants han quedat reduïts a la mínima expressió.

En termes relatius, no obstant, les activitats artístiques, recreatives i altres serveis (que inclou entre d'altres les perruqueries) són les han perdut més activitat, fins a un 88% d'acord amb els nostres càlculs.

La taula recull l'impacte sobre el VAB del confinament sobre el sector serveis, distingint quatre grups d'activitat.

	Variació VAB respecte a la mitjana mes 2019	Incidència s/VAB anual català
Comerç, transport i hostaleria	-70%	-1,5%
Act. professionals, científiques i admin.	-50%	-0,4%
Act. artístiques, recreat. i altres serveis	-88%	-0,3%
Resta de serveis	-37%	-1,1%
TOTAL	-53%	-3,3%

3 A manera de resum

Un mes després de la declaració de l'estat d'alarma i del confinament de la població ocasionats pel COVID-19 (Reial Decret 463/2020, de 14 de març, reforçat després amb el Reial Decret-Llei 10/2020, de 29 de març), l'Observatori de la pimec ha fet una primera estimació de l'impacte que aquest fet ha comportat per a l'economia catalana.

En el nostre exercici defugim de fer projeccions sobre el futur, com ara quin serà l'impacte sobre el conjunt del 2020, i menys encara sobre el 2021, tant perquè no ho fem mai, com perquè, si ho volguéssim fer en aquest cas concret, les incògnites sobre el que pot passar en els propers mesos són massa grans. Recollim, no obstant això, les estimacions que es fan des d'algunes unitats d'anàlisi econòmica per posar en relleu la magnitud del repte sanitari i el gran abast de les conseqüències econòmiques que sembla que comportarà.

La nostra estimació sobre l'impacte inicial d'aquest mes de confinament en el VAB català és que s'ha produït una reducció del 53,5% respecte a la mitjana mensual de l'any 2019. Aquesta reducció ha estat més gran en la segona quinzena de confinament (60,4%) que en la primera (46,6%). En el supòsit més pessimista de conseqüències, la caiguda de l'activitat respecte a la mitjana mensual del 2019 la calculem en el 66,4%.

La reducció del VAB indicada representa el 4,4% del VAB anual català (5,5% en la valoració més pessimista). Per grans sectors, els que enregistren una pèrdua relativa més gran són la construcció (-85%) i els serveis (-53%, amb grans activitats que perden com els grups Comerç, transport i hostaleria i Activitats artístiques, i altres serveis). La indústria hauria caigut un 48% respecte a un mes normal de 2019.

La magnitud de l'impacte econòmic en un sol mes es pot considerar del tot extraordinària. Caldrà fer-ne el seguiment de molt a prop, perquè a remolc d'un problema sanitari i humà de primer nivell, l'economia es pot veure arrossegada a uns canvis desconeguts fins ara. I, lògicament, amb una incidència directa i important sobre el teixit de pimes i autònoms de Catalunya.